

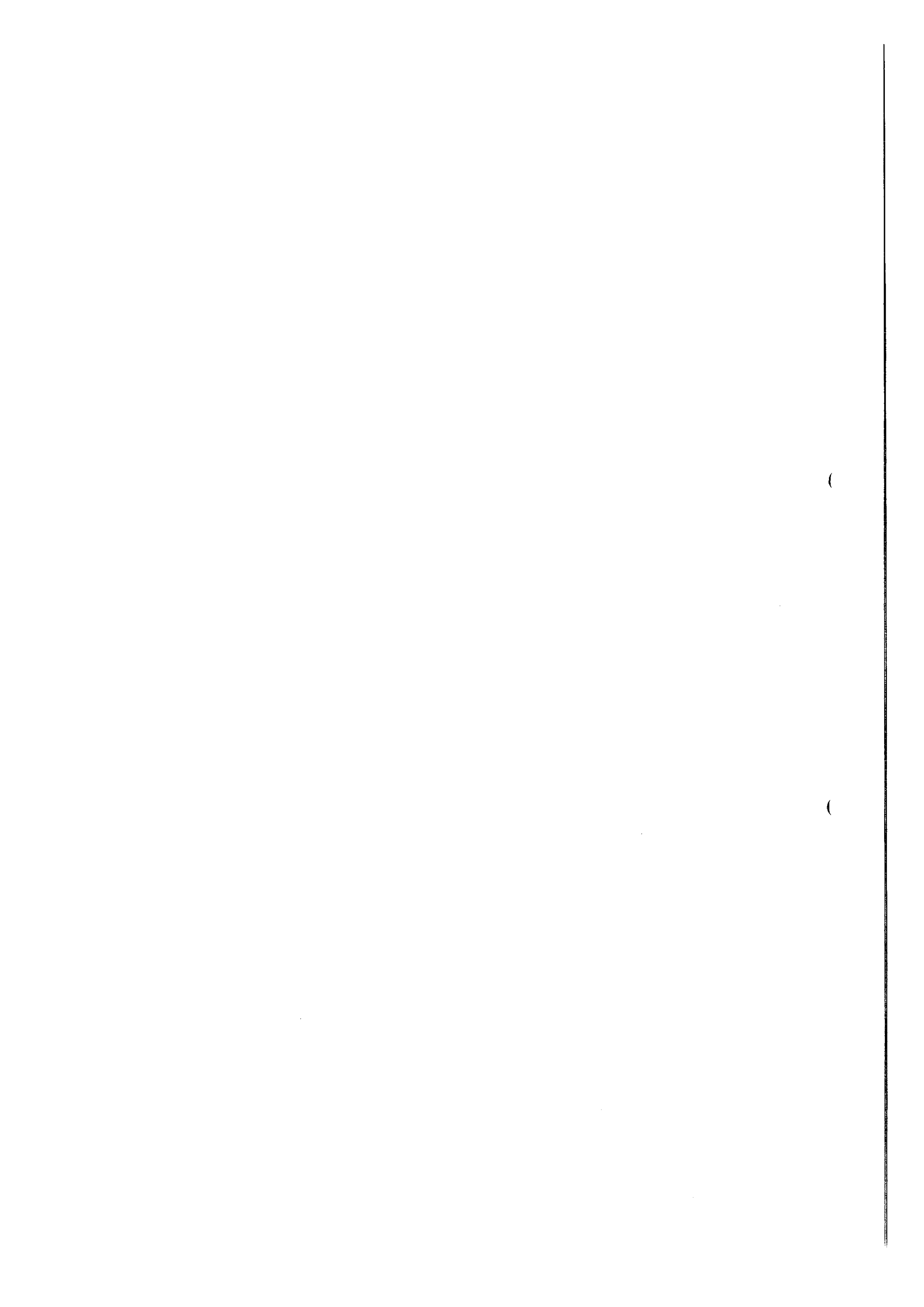
01366016

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.009.03.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych	
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku	
Kontroler	Marek Zapolski – doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LBI/3/2016 z dnia 8 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)	
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 19 im. Mieszka I w Białymstoku, ul. Mieszka I 18, 15-054 Białystok, (dalej: „Szkoła”)	
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Zimnoch – dyrektor Szkoły Podstawowej ¹	(dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W roku szkolnym 2015/2016² Szkoła w niewystarczającym zakresie zapewniła uczniom bezpieczne i higieniczne warunki nauczania³.

Uczniom nie zorganizowano pracy zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych wszystkich zbadanych oddziałów nie w pełni uwzględniały potrzeby higienicznego rozkładu zajęć w poszczególnych dniach tygodnia. Nauka rozpoczynała się o różnych porach dnia, zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji lokowane były po piątej godzinie lekcyjnej lub scalane w tzw. bloki. Nierównomierne było też obciążenie uczniów zajęciami w ciągu dnia (zarówno pod względem liczby godzin jak i stopnia trudności nauczanych przedmiotów). Zaplanowano też zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne, które nie zapewniały dostatecznego czasu na odpoczynek, zachowanie higieny osobistej czy spożycie posiłku.

Na pozytywną ocenę zasługują warunki szkolnego środowiska nauczania, chociaż Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku⁴ (dalej: „PPIS”) stwierdził nieprawidłowości w stanie sanitarno-higienicznym (niestanowiące jednak bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego). Stan techniczny budynku szkolnego oraz sposób zagospodarowania przyległego terenu odpowiadał wymogom rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁵ (dalej: „rozporządzenie MENiS”). Uczniom zapewniono możliwość korzystania z biblioteki, świetlic, gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej oraz zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. Pomieszczenia edukacyjne dla uczniów z oddziałów I-III zorganizowano i wyposażono według standardu określonego w załączniku Nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁶, zaś uczniom zapewniono stanowiska pracy dostosowane do potrzeb ergonomii. Umożliwiono im też spożycie posiłku w stołówce szkolnej (kontrola PPIS nie wykazała

¹ Od 1 września 2012 r.

² Do zakończenia czynności kontrolnych.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Kontrola przeprowadzona przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku od 25 do 26 kwietnia 2016 r., zlecona przez Najwyższą Izbę Kontroli, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, dalej ustawa o NIK (Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 poz. 677).

⁵ Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69, ze zm. Rozporządzenie zwane dalej „rozporządzenie MENiS”

⁶ Dz. U. poz. 997.

nieprawidłowości dotyczących bezpieczeństwa żywności i żywienia). Zadbano również o bezpieczeństwo wewnątrz budynku. Oznakowano drogi ewakuacyjne, a w miejscach ogólnodostępnych umieszczono plany ewakuacyjne. Zabezpieczono także uczniów przed dostępem do niepożądanych treści w Internecie udostępnianym przez Szkołę.

W ocenie NIK część uczniów rezygnowała z możliwości pozostawiania podręczników w Szkole (w zamykanych na przerwach salach lekcyjnych) z powodu utrudnionego dostępu do nich. O nieskuteczności przyjętego rozwiązania świadczą wyniki badania ciężaru plecaków, przeprowadzone – na zlecenie NIK – przez PPIS, które wykazało, że 42,1% uczniów nosiło tomistry/plecaki, których ciężar przekraczał 10% masy ich ciała.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów

1.1. W roku szkolnym 2015/2016 w Szkole utworzonych było 38 oddziałów⁷, do których uczęszczało 950 uczniów⁸, w tym 189 spoza obwodu szkolnego. Stosownie do art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁹ (dalej: „uso”), liczba uczniów w klasach I-II nie przekroczyła 25. Liczebność zaś oddziałów III-VI wynosiła od 23 do 30 uczniów¹⁰. (dowód: akta kontroli str. 4-14)

1.2. Analiza planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych 24 oddziałów¹¹ wykazała, że tylko częściowo uwzględniały one zasady higieny pracy umysłowej uczniów¹². Jedynie w czterech zbadanych oddziałach¹³ (16,7%) zajęcia dydaktyczne rozpoczynały się o stałej porze (różnica wynosiła nie więcej niż jedną godzinę lekcyjną), a w dziewięciu z 12 zbadanych oddziałów klas IV-VI przedmioty wymagające pracy statycznej i długotrwałej koncentracji (matematyka, przyroda) ulokowane były na początku lub w środku zajęć. Tylko w pięciu oddziałach¹⁴ przedmioty te nie występowały bezpośrednio po sobie (w tzw. „blokach”). Długość sześciu z ośmiu przerw wynosiła od 10 do 20 minut, natomiast dwie przerwy były pięciominutowe¹⁵. (dowód: akta kontroli str. 15-20)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na skonstruowaniu planów zajęć dydaktyczno-wychowawczych z naruszeniem zasady równomiernego obciążania uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia¹⁶ oraz wymogu ustalenia planu z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy¹⁷, gdyż:

- w 20 z 24 zbadanych oddziałów zajęcia rozpoczynano w różnych porach dnia (różnica wynosiła od dwóch do pięciu godzin),
- we wszystkich 12 oddziałach klas IV-VI obciążenie uczniów (w poszczególnych dniach) było nierównomierne (zarówno pod względem liczby godzin nauki, jak i stopnia trudności przedmiotów¹⁸),
- w siedmiu z 12 oddziałów klas IV-VI zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji scalano w bloki lub lokowano je po piątej godzinie lekcyjnej.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że konstrukcja tygodniowych planów zajęć determinowana jest przez współczynnik zmienności¹⁹, który wynosi 1,52; obowiązkiem realizacji ramowego

⁷ W tym: 21 dla 516 uczniów klas I-III, 16 dla 409 uczniów z klas IV-VI i jeden dla 25 przedszkolaków.

⁸ Stan na 30 września 2015 r. Na I poziomie edukacyjnym (w 21 oddziałach I-III) uczyło się 516 uczniów, zaś do 16 oddziałów szkoły podstawowej uczęszczało 409 uczniów, a do jednego oddziału „0” – 25 dzieci.

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 2156, ze zm.

¹⁰ 30 uczniów liczył jeden z oddziałów klasy III a.

¹¹ Dotyczy klas I a-d, II a-d, III a-d, IV a-d, V a-d i VI a-d.

¹² Zalecenia w tym zakresie wydał Główny Inspektorat Sanitarny (zamieszczone zostały na stronie Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku pod adresem: <http://www.psse.bialystok>).

¹³ Dotyczy to klas IV a, V a, VI b i VI d.

¹⁴ Dotyczy klas IV c, IV d, V c, VI b, VI c.

¹⁵ Po pierwszej i drugiej godzinie lekcyjnej obowiązywały pięciominutowe przerwy, po trzeciej, szóstej, siódmej i ósmej – dziesięciominutowe, po czwartej – dwudziestominutowa, a po piątej – piętnastominutowa.

¹⁶ Zasada wyrażona w § 4 rozporządzenia MENIS.

¹⁷ Wymóg wynikający z § 10 ust. 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624 ze zm.).

¹⁸ Różnica godzin między poszczególnymi dniami wynosiła od dwóch do pięciu, a w niektórych dniach występowały tylko zajęcia językowe, plastyka, muzyka, godzina wychowawcza, natomiast w innym dniu w tej samej klasie zajęcia wymagające zwiększonej koncentracji (matematyka i przyroda) oraz wymagające wysiłku fizycznego (w-f).

planu nauczania (określona w nim obowiązkowa liczba godzin przedmiotów do zrealizowania na danym etapie edukacji, a w każdym roku przez 32 tygodnie); możliwościami kadrowymi; liczbą oddziałów i uniknięciem w planach wolnych godzin lekcyjnych między poszczególnymi zajęciami dydaktycznymi. Wskazała też, że Inspekcja Sanitarna dostrzega problemy zmianowości i przerw pięciominutowych występujące w Szkole, jednak „(...) rozumie, iż uwarunkowane jest to opisaną wyżej sytuacją”.

(dowód: akta kontroli str. 24-29)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że długość przerw w Szkole nie była dostosowana do potrzeb uczniów. Dotyczy to przede wszystkim przerw pięciominutowych, które występowały po pierwszej i drugiej godzinie lekcyjnej, w tym w dziewięciu przypadkach po zajęciach wychowania fizycznego, po których uczniowie kontynuowali naukę. Nie zapewniały one uczniom dostatecznego czasu na krótki odpoczynek, zachowanie higieny osobistej, załatwienie potrzeb fizjologicznych, ubranie się, czy przygotowanie do następnych zajęć.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: „Przerwy pięciominutowe przewidziano w planach zajęć z uwagi na wniosek rodziców o możliwość wcześniejszego kończenia zajęć dydaktycznych, gdyż wielu uczniów uczęszcza do szkoły muzycznej i na zajęcia pozaszkolne na terenie miasta. Przerwy zostały zaplanowane w godzinach rannych z uwagi na fakt, iż dzieci nie są jeszcze zmęczone pracą dydaktyczną. Krótka przerwa uczy dzieci zdyscyplinowania i efektywnego wykorzystania wolnego czasu”.

(dowód: akta kontroli str. 24-29)

Zbyt krótka była też dziesięciominutowa przerwa pomiędzy szóstą i siódmą godziną lekcyjną, przeznaczona m.in. na spożycie posiłku w stołówce szkolnej, z której (w zależności od dnia tygodnia) miało korzystać od 76 do 101 uczniów, a znajdowało się w niej 90 miejsc (szerzej na temat pracy stołówki napisano w pkt 2.6 wystąpienia).

Dyrektor Szkoły wyjaśniła: „W związku z bardzo dużą (rosnącą co roku) liczbą dzieci korzystających ze stołówki szkolnej, w nowym roku szkolnym planowane jest wydłużenie 10-minutowej przerwy obiadowej o 5 minut.”

(dowód: akta kontroli str. 25)

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK przyjęte w Szkole rozwiązania organizacyjne naruszały zasadę higieny pracy umysłowej i nie uwzględniały fizjologicznego rytmu aktywności oraz wydolności ucznia, a zorganizowane zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne nie sprzyjały regenerowaniu sił, zachowaniu higieny osobistej, czy przygotowaniu się do kolejnych zajęć.

2. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

2.1. Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt. 2, 3 i 5 uso, w Szkole zapewniono uczniom możliwość korzystania z biblioteki (czynnej od poniedziałku do piątku w godzinach od 8⁰⁰ do 16¹⁰), dwóch świetlic²⁰ (czynnych ww. dniach od 7⁰⁰ do 17⁰⁰) oraz zespołu urządzeń rekreacyjno-sportowych.

Na terenie szkolnym urządzone było boisko²¹, czterotorowa bieżnia o nawierzchni tartanowej (o długości 70 m.b.) oraz plac zabaw (wybudowany w ramach programu „Radosna szkoła”). Ponadto były dwie sale gimnastyczne, w tym jedna do gimnastyki korekcyjnej. Stan techniczny i zasady korzystania z urządzeń rekreacyjno-sportowych spełniały wymogi bezpieczeństwa, określone w § 7 ust. 2 pkt 2 oraz § 31 ust. 4 i 6 rozporządzenia MENiS: boiska miały równą nawierzchnię, urządzenia, których przemieszczanie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących (kosze, bramki) były zamocowane na stałe, a przed wejściem na salę gimnastyczną oraz przy boisku i placu zabaw umieszczono tablice informujące o zasadach bezpiecznego użytkowania (wraz z informacją, że korzystanie z urządzeń jest dopuszczone pod nadzorem osób dorosłych). Uczniom zapewniono szeroki wybór sprzętu sportowego (w dobrym stanie użytkowym), w tym różnego typu piłki, rakiетки do tenisa i badmintona, skakanki, materace, drabinki, koźły

¹⁹ Zgodnie z § 4 rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz. U. Nr 46, poz. 432) jest to stosunek liczby oddziałów do liczby pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia dydaktyczno-wychowawcze.

²⁰ Oddzielne dla uczniów z klas I i z klas II-III. Uczniowie z klas starszych nie korzystali ze świetlicy, gdyż po zajęciach mogli udać się do biblioteki szkolnej oraz korzystać z Centrum Informacji Multimedialnej.

²¹ Boisko było ogólnodostępne – nie zostało wydzielone w sposób utrudniający dostęp. W godzinach pracy szkoły było pod kontrolą nauczycieli w-f, a po godzinach teren szkolny był dozorowany.

i skrzynie gimnastyczne, sprzęt lekkoatletyczny (kule, dyski, oszczepy), zaś plac zabaw wyposażono w certyfikowane oraz sprawne sprzęty i urządzenia²².

(dowód: akta kontroli str. 52-67)

2.2. Zgodnie z § 7 ust. 1- 4 rozporządzenia MENiS teren Szkoły był ogrodzony²³, właściwie oświetlony, zapewniono równą nawierzchnię dróg i przejść. Bezpośrednie wyjścia poza teren Szkoły były zabezpieczone zaporami zapobiegającymi przed nagłym wtargnięciem na jezdnię, a otwory kanalizacyjne (studzienki) przykryte odpowiednimi pokrywami. W bezpośredniej bliskości wyjść na drodze zainstalowane były spowalniacze, a bezpieczeństwo przechodzącym przez jezdnię uczniom zapewniał, zatrudniony przez Szkołę, odpowiednio przeszkolony strażnik²⁴. W Szkole spełnione były także wymogi §§ 5 i 16 rozporządzenia MENiS. Drogi ewakuacyjne (wewnątrz budynku) oznaczono w sposób trwały i wyraźny (typowymi piktogramami, tj. „strzałkami kierunkowymi” oraz oznaczeniami „wyjście ewakuacyjne”). W pomieszczeniach klasowych oraz na korytarzach szkolnych w widocznych miejscach wywieszono czytelne plany ewakuacyjne. Schody wyposażono w balustrady zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich, a otwarte przestrzenie między biegami schodów zabezpieczono kratą. Stopnie schodów nie były śliskie (wewnętrzne wykonane w technologii „lastriko”). Stosownie do § 15 ww. rozporządzenia, oznakowano też pomieszczenia, do których wzbroniony był dostęp osobom nieuprawnionym²⁵.

Zgodnie z wymogiem § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²⁶, Dyrektor Szkoły 21 września 2015 r. przeprowadziła ćwiczenia ewakuacyjne z budynku szkolnego. Z dokumentacji wynika, że w ewakuacji (trwającej cztery minuty) uczestniczyły 704 osoby, w tym 651 uczniów. Przebiegła ona sprawnie. (dowód: akta kontroli str. 52-67 i 68-69, 140, 205)

2.3. Stosownie do § 8 ust. 1 rozporządzenia MENiS, we wszystkich pomieszczeniach sanitarno-higienicznych (14 zlokalizowanych na trzech kondygnacjach oraz w bloku sportowym) zapewniona była ciepła i zimna bieżąca woda oraz środki higieny osobistej. W pomieszczeniach tych zainstalowano automatyczne dozowniki mydła oraz suszarki do rąk, ręczniki papierowe, a w każdej kabinie znajdował papier toaletowy.

(dowód: akta kontroli str.67)

2.4. Kontrola PPIS wykazała, że stanowiska pracy 491 z 597 uczniów (82,2% ogółu badanych) były dostosowane do potrzeb ergonomii (odpowiednia była wysokość stołu i krzesła), a w przypadku 106 stanowisk pracy uczniowie korzystali z mebli edukacyjnych o jeden rozmiar wyższy. Taki stan uznano za prawidłowy, zgodnie z zasadą higieniczną „lepiej siedzieć za wysoko, niż za nisko”. Cztery sale lekcyjne i trzy pozalekcyjne (odpowiednio 120 i 62 stanowiska pracy) wyposażono w normatywne, lecz niecertyfikowane meble. Zakupiono je w 1997 roku. Pozostałe (badane) meble posiadały certyfikaty zgodności z obowiązującą normą. (dowód: akta kontroli str. 70-78)

2.5. W budynku szkolnym (na czterech kondygnacjach: w podpiwniczeniu, na parterze oraz na I i II piętrze) wyodrębniono 34 pomieszczenia, w tym 26 z przeznaczeniem na sale dydaktyczne, których powierzchnia wynosiła od 49,59 m² do 82,66 m², co w przeliczeniu na jednego ucznia²⁷ stanowiło od 1,77 m² do 2,95 m². Kwestie dotyczące powierzchni sal przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Uwagi dotyczące działalności”. Sale lekcyjne wyposażono w dostateczną liczbę mebli szkolnych (w dobrym stanie). We wszystkich pomieszczeniach zapewniono oświetlenie naturalne i sztuczne, wietrzenie grawitacyjne oraz centralne ogrzewanie. (dowód: akta kontroli str. 79)

²² Protokół z 10 maja 2011 r. z inwentaryzacji i odbioru wykonanych robót na budowie placu zabaw i protokół z 16 listopada 2011 r. z odbioru końcowego wykonania nawierzchni bezpiecznej na placu zabaw przy Szkole.

²³ Stan ogrodzenia nie budził zastrzeżeń.

²⁴ Zaświadczenie Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Białymstoku Nr 266.Ssz/2011 o ukończeniu szkolenia z zakresu wykonywania niektórych czynności związanych z kierowaniem ruchu drogowego.

²⁵ Pomieszczenia gospodarcze Szkoły, węzeł cieplny.

²⁶ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

²⁷ Liczebność najliczniejszego oddziału uczniów z klas IV-VI wynosiła 28 uczniów.

2.6. Zgodnie z art. 67a ust. 1 uso i § 10 ust. 2 rozporządzenia MENiS, w Szkole zorganizowano stołówkę (z 90 miejscami²⁸), w której spożywano gorące posiłki przygotowane w szkolnej kuchni. W roku szkolnym 2015/2016 (w zależności od miesiąca oraz dnia tygodnia) z obiadów korzystało od 589 do 634 dzieci, co stanowiło od 62% do 66,7% ogółu uczących się (950 osób). obiady przygotowywano według dekadowych jadłospisów (ustalanych na okres jesienno-zimowy i wiosenno-letni), zatwierdzonych przez Dyrektora Szkoły. Wydawano je według grafiku, podczas przerw międzylekcyjnych (w godzinach od 11⁰⁰ do 14³⁰), przy czym uczniowie z klas I-III korzystali ze stołówki w czasie niekolidującym z uczniami starszymi. W trakcie dziesięciminutowej przerwy (trwającej od 13²⁵ do 13³⁵) obiad wydawano grupie uczniów liczącej od 76 osób (w piątek) do 101 osób (w poniedziałek). (dowód: akta kontroli str. 15-22, 80-102)

PPIS przeprowadziła kontrolę: stanu sanitarno-technicznego i porządkowego pomieszczeń stołówki; stosowanych środków spożywczych – ich jakości; warunków przechowywania, znakowania i terminów ważności; jakości zdrowotnej surowców, półproduktów i wyrobów gotowych; prawidłowości i skuteczności przeprowadzonych procesów mycia i dezynfekcji; prawidłowości prowadzenia dokumentacji i zapisów dotyczących stosowanych systemów kontroli wewnętrznej, w tym systemu HACCP oraz realizacji zasad dobrej praktyki higienicznej i dobrej praktyki produkcyjnej; prawidłowości przechowywania kontrolowanych próbek żywności; stanu higieny i zdrowotności pracowników oraz osób biorących udział w procesie produkcji posiłków; oceny sposobu żywienia uczniów. Nie wykazała ona nieprawidłowości w tym zakresie. Stwierdzono, że: „Posiłki są zróżnicowane zarówno pod względem smakowym i kolorystycznym. Wdrożono wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r.” (dowód: akta kontroli str. 70-78)

2.7. Kontrola PPIS w zakresie warunków higieniczno-sanitarnych Szkoły wykazała nieprawidłowości stanowiące naruszenie § 2 rozporządzenia MENiS, co opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 70-78)

2.8. W Szkole wydzielono 10 sal lekcyjnych do wyłącznego korzystania przez uczniów klas I-III. Zostały one zorganizowane w sposób określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół²⁹. Wyodrębniono część edukacyjną (wyposażoną w tablicę, stoliki itp.) i rekreacyjną, które wyposażono w pomoce dydaktyczne, sprzęt audiowizualny, gry i zabawki dydaktyczne. Urządzono w nich też kąpki tematyczne i biblioteczkę. W bezpośrednim sąsiedztwie sal lekcyjnych znajdowały się sanitariaty, wyposażone w ceramikę sanitarną dostosowaną do wieku uczniów³⁰, a przeszklone drzwi do sal lekcyjnych umożliwiały nauczycielowi obserwację ucznia (udającego się do i z toalety). W podpiwniczeniu Szkoły urządzono salę do zabaw (o powierzchni 128 m²), wyposażoną w (certyfikowane) sprzęty i pomoce edukacyjne nabyte w ramach programu „Radosna Szkoła”. (dowód: akta kontroli str. 103-107)

2.9. Uczniom zapewniono możliwość pozostawienia odzieży wierzchniej i obuwia w szatni, zorganizowanej w formie zamykanych boksów z wieszakami (przydzielonych poszczególnym oddziałom). Wieszaki w boksach klas I-III zainstalowane były na wysokości dostosowanej do wzrostu dzieci. Każdy boks wyposażony był w ławki służące do siadania przy zmianie obuwia. (dowód: akta kontroli str. 107)

2.10. Zgodnie z § 4a rozporządzenia MENiS, uczniom z klas I-III stworzono możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów w szafkach będących w salach lekcyjnych. Uczniowie klas IV-VI mogli natomiast pozostawić rzeczy w szafkach i na regałach w salach lekcyjnych (za zgodą nauczyciela, będącego opiekunem sali). Kwestie z tym związane szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Uwagi dotyczące badanej działalności”. (dowód: akta kontroli str. 104)

²⁸ Nie było wydzielonych stolików dla uczniów klas I-III.

²⁹ Dz. U. poz. 977.

³⁰ Umywalki i pisuary oraz sedesy o zmniejszonym rozmiarze zainstalowano na obniżonej wysokości, a część łazienek wyposażono w podesty.

2.11. Szkoła podejmowała działania na rzecz zmniejszenia wagi tornistrów uczniów. Na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w dniu 31 sierpnia 2015 r. powołano Zespół ds. profilaktyki, którego zadaniem było m.in. przeprowadzenie szkolnej kampanii „lekki tornister”, dokonanie oceny skali problemu nadwagi tornistrów wśród uczniów oraz podjęcie działań zmierzających do poprawy sytuacji. Od 7 do 18 marca 2016 r. pielęgniarka szkolna dokonała pomiaru ciężaru tornistrów. Po badaniu Zespół rekomendował: wyposażenie pracowni w podręczniki przedmiotowe, korzystanie z cienkich zeszytów, kontrolowanie przez rodziców zawartości plecaków w celu zapobiegania zabieraniu do Szkoły zbędnych rzeczy, korzystania z napojów rozlewanych do plastikowych, a nie szklanych butelek, zapoznanie uczniów i rodziców z zasadami wyboru odpowiedniego plecaka i sposobami jego pakowania, zwiększenia na zajęciach w-f rodzaju ćwiczeń usprawniających dysfunkcje układu ruchu. Rekomendacje te (w formie ulotki) upubliczniono wśród rodziców i uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 108-112)

Kontrola PPIS w zakresie obciążenia uczniów ciężarem tornistrów lub plecaków, przeprowadzona w 24 oddziałach szkolnych klas I-VI, obejmująca 551 uczniów wykazała, że u 319 z nich (58,9% badanych) relacja ciężaru tornistra do wagi ciała nie przekraczała 10%, u 207 (37,6% badanych) mieściła się w granicach od 10% do 15%, a w przypadku 25 (4,5% ogółu) ciężar tornistra przekraczał 15% masy ciała ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 70-78)

2.12. Uczniowie nie mieli dostępu do Wi-Fi³¹. Umożliwiono im natomiast korzystanie z Internetu na 48 komputerach zainstalowanych w trzech pracowniach komputerowych³² oraz czterech w Internetowym Centrum Informacji Multimedialnej urządzonym w bibliotece szkolnej. Zadbano przy tym o skuteczną ochronę przed dostępem uczniów do treści, które mogły stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. Komputery te były bowiem podłączone (wewnętrzną siecią LAN) do centralnego serwera, na którym zainstalowano oprogramowanie: Guardiana i Squid oraz Firewall Iptables, służące do blokowania niepożądanych treści internetowych. Lista blokowanych stron w postaci pliku była aktualizowana o nowe adresy niepożądanych stron. Na wszystkich komputerach zainstalowano zabezpieczenie antywirusowe GDATA. Przeprowadzona próba (na 20 komputerach³³) połączenia się z przykładowymi stronami zawierającymi niepożądane treści³⁴ zakończyła się wyświetleniem komunikatu o niemożliwości załadowania podanej strony.

(dowód: akta kontroli str. 56, 113-124)

W § 119 pkt. 14 Statutu Szkoły określono zasady korzystania przez uczniów z telefonów komórkowych na terenie Szkoły. Wprowadzono zakaz korzystania z tych urządzeń podczas lekcji oraz obowiązek uzyskania zgody nauczyciela na fotografowanie, filmowanie i nagrywanie dźwięku. W czasie przerw uczniowie mieli możliwość korzystania z tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem.

(dowód: akta kontroli str. 125-126)

2.13. W Szkole w sposób odpowiedni zorganizowano pomoc przedlekarską. Stosownie do art. 67 ust. 1 pkt 4 uso, uczniowie mogli korzystać ze znajdującego się w budynku Szkoły gabinetu profilaktyki zdrowotnej (czynnego od poniedziałku do piątku w godzinach od 8⁰⁰ do 15³⁵), prowadzonego przez pielęgniarkę NZOZ³⁵. Wymienione w § 20 rozporządzenia MENiS pomieszczenia Szkoły wyposażono w apteczki zawierające środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy (z ważnym terminem przydatności do użycia) i instrukcję udzielania tej pomocy, z wyjątkiem apteczki w pokoju nauczycieli w-f, w której braki uzupełniono w trakcie niniejszej kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 127- 139)

Zgodnie z § 21 rozporządzenia MENiS, wszyscy nauczyciele szkoły zostali przeszkoleni z udzielania pierwszej pomocy w ramach szkolenia bhp. Dodatkowo sześciu nauczycieli w-f odbyło odrębne szkolenie³⁶ w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 141-152, 206-207)

³¹ Z możliwości tej korzystali pracownicy Szkoły, a hasła dostępne były okresowo zmieniane.

³² Sale Nr 306, 307 i 002.

³³ W sali 307 zbadano sześć komputerów, po pięć w salach 306 i 002 i cztery w bibliotece.

³⁴ Wskazana próba stron: www.pics.pl, www.chatsms.pl, www.malolaty.pl.

³⁵ Na podstawie porozumienia zawartego 2 kwietnia 2012 r. pomiędzy Dyrektorem Szkoły a Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej PROMED-SCHOL w Białymstoku.

³⁶ Dziesięciogodzinne szkolenie zorganizowane przez Ośrodek Szkolenia Ustawicznego HIPERSON w Białymstoku.

2.14. W Szkole prowadzono rejestr wypadków uczniów zgodnie ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia MENiS. Do 14 kwietnia 2016 r. odnotowano w nim 17 zdarzeń, zaistniałych w roku szkolnym 2015/2016. Zapisy w rejestrze były kompletne. Okoliczności wypadku (każdorazowo) badał zespół powołany przez Dyrektora Szkoły³⁷, który sporządzał protokół powypadkowy zgodnie ze wzorem określonym w załączniku Nr 1 do rozporządzenia MENiS. W każdym przypadku pielęgniarka szkolna udzieliła pierwszej pomocy poszkodowanemu, a w jednym dodatkowo wezwano karetkę pogotowia ratunkowego. O wypadkach zawiadomiono podmioty wskazane w § 41 rozporządzenia MENiS. W protokołach powypadkowych brak było podpisu rodziców lub opiekunów, potwierdzającego, że zostali zapoznani z okolicznościami wypadku oraz treścią protokołu powypadkowego. Szerzej opisano to w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Uwagi dotyczące badanej działalności”. We wszystkich przypadkach, zgodnie z wymogiem § 51 rozporządzenia MENiS, wskazano środki zapobiegawcze, a na posiedzeniu Rady Pedagogicznej³⁸ Dyrektor omówił kwestie dotyczące wypadkowości w I semestrze bieżącego roku szkolnego. (dowód: akta kontroli str. 153-181)

2.15. Dyrektor Szkoły, zgodnie z wymogiem § 3 rozporządzenia MENiS, przeprowadziła (2 września 2015 r.) kontrolę zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów szkolnych. Z kontroli tej sporządzono protokół, który przekazano organowi prowadzącemu. W konkluzji stwierdzono, że: „w Szkole są zapewnione bezpieczne i higieniczne warunki do pracy, prowadzenia zajęć lekcyjnych oraz korzystania z obiektu”. (dowód: akta kontroli str. 182-183)

2.16. W roku szkolnym 2015/2016 nie było kontroli dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, poza obowiązkowymi kontrolami stanu technicznego budynku i urządzeń, wynikającymi z prawa budowlanego oraz kontrolą PPIS (zleconą przez NIK). (dowód: akta kontroli str. 184-196)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zniszczona była powłoka boazerii w holu głównego wejścia, a brudne i zniszczone ściany oraz sufit były w boksach szatni i w magazynku sprzętu sportowego. W korytarzach i na klatkach schodowych zniszczone były osłony grzejników c.o., a w boksach szatni i w dziesięciu salach lekcyjnych występowały ubytki płytek pcv na podłodze. Nieprawidłowości te naruszały wymogi § 2 rozporządzenia MENiS³⁹. (dowód: akta kontroli str. 70-78)

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że ww. nieprawidłowości nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa osób przebywających na terenie Szkoły. Zniszczone płytki podłogowe pcv w salach 103, 104, 308, 309 zostały wymienione do 2 maja 2016 r., a ubytki lamperii na holu II piętra (tynk mozaikowy) uzupełniono bezpośrednio po kontroli PPIS. Usunięcie pozostałych usterek zadeklarowała na okres wakacyjny.

(dowód: akta kontroli str. 203-204)

2. Apteczka w pokoju nauczycieli w-f nie zawierała maseczki do sztucznego oddychania (brak ten uzupełniono w trakcie niniejszej kontroli).

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

1. Powierzchnia 17 z 26 sal lekcyjnych wynosiła 49,59 m², a zatem nie zapewniała dostatecznego komfortu nauki w oddziałach szkolnych, liczących powyżej 25 uczniów⁴⁰. Powierzchnia przypadająca na jednego ucznia była bowiem mniejsza niż 2 m².

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „Organizacja zajęć dydaktycznych w pomieszczeniach, w których powierzchnia przypadająca na jednego ucznia jest mniejsza niż 2 m² wynika z konstrukcji budynku, który został zaprojektowany w latach 80-tych. Od przyszłego roku

³⁷ Zarządzenie nr 25/2011/2012 Dyrektora Szkoły z dnia 31 sierpnia 2012 r. w sprawie powołania członków zespołu powypadkowego do wypadków osób pozostających pod opieką Szkoły Podstawowej Nr 19 w Białymstoku.

³⁸ Posiedzenie Rady Pedagogicznej w dniu 20 stycznia 2016 r. poświęcone klasyfikacji i podsumowaniu pracy Szkoły za I semestr roku szkolnego 2015/2016.

³⁹ Ustalenia kontroli PPIS w Białymstoku, przeprowadzonej od 25 do 26 kwietnia 2016 r.

⁴⁰ Dotyczy to 11 oddziałów z 37 w roku szkolnym 2015/2016.

szkolnego warunki będą stopniowo ulegały poprawie, w związku z ustawą o systemie oświaty, na mocy której liczba uczniów w klasach nie będzie przekraczać 25 osób".

(dowód: akta kontroli str. 215)

2. Stworzona uczniom klas IV-VI możliwość pozostawiania podręczników i przyborów w salach lekcyjnych (za zgodą opiekuna tego pomieszczenia) nie w pełni rozwiązuje problem. Uczniowie mogli bowiem rezygnować z pozostawiania podręczników i przyborów w Szkole, ze względu na brak swobodnego dostępu do tych rzeczy.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „Wszyscy uczniowie i rodzice byli poinformowani o proponowanych przez szkołę możliwościach na spotkaniach z dyrekcją i wychowawcami. Część uczniów nie korzysta ze stworzonych przez szkołę możliwości zabierając podręczniki, przybory szkolne do domu”. Dodała, że dotychczas nie otrzymała uwag lub skarg od rodziców dotyczących przedmiotowego problemu.

(dowód: akta kontroli str. 215)

3. Protokoły powypadkowe sporządzane w Szkole wymagają podpisu rodzica lub opiekuna ucznia poszkodowanego, potwierdzającego zapoznanie się z okolicznościami wypadku oraz działaniami podjętymi w Szkole w celu zapobieżeniu ich powstawaniu.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że: „Każdy rodzic dziecka, które uległo wypadkowi na terenie placówki jest informowany telefonicznie przez pielęgniarkę szkolną i wzywany do przybycia do szkoły. Rodzic współdecyduje o dalszym postępowaniu. Pielęgniarka szkolna dokumentuje każde zdarzenie notatką w swoich dokumentach. Protokoły powypadkowe sporządza inspektor BHP w dniu jego pracy w szkole (tj. 1 dzień w tygodniu). Rodzice zapoznawani są z nimi na spotkaniach z wychowawcą oraz podczas odbierania niezbędnych dokumentów do ubiegania się o odszkodowanie od ubezpieczyciela”.

(dowód: akta kontroli str. 25)

Ocena cząstkowa

Uczniom co do zasady zapewniono bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w Szkole. Zapewniono im możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy, stołówki oraz zespołu urządzeń rekreacyjnych, a teren wokół Szkoły spełniał wymogi bezpieczeństwa i higieny. Właściwie zorganizowano też pomoc przedlekarską oraz prawidłowo prowadzono postępowania powypadkowe. Skutecznie zabezpieczono też komputery szkolne przed dostępem uczniów do niepożądanych treści.

Zastrzeżenia budzi sposób zorganizowania miejsc przeznaczonych do zostawiania podręczników przyborów szkolnych. Uczniowie nie mieli bowiem do nich swobodnego dostępu. Stwierdzono też przypadki nieprawidłowego utrzymania higienicznego stanu ścian i sufitów, a dopiero podczas kontroli NIK uzupełniono wyposażenie jednej apteczki.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że stosowana praktyka zapewniania przez Szkołę miejsca na podręczniki i przybory szkolne w salach lekcyjnych była nieskuteczna. Niezbędne jest zatem zwiększenie uczniom dostępu do rzeczy pozostawionych w szafkach umieszczonych w salach lekcyjnych.

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Opracowywanie planu zajęć dostosowanego do zasad higieny pracy umysłowej oraz zapewniającego równomierne obciążenie uczniów zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.
2. Wyeliminowanie nieprawidłowości w stanie sanitarno-higienicznym Szkoły.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego,

w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

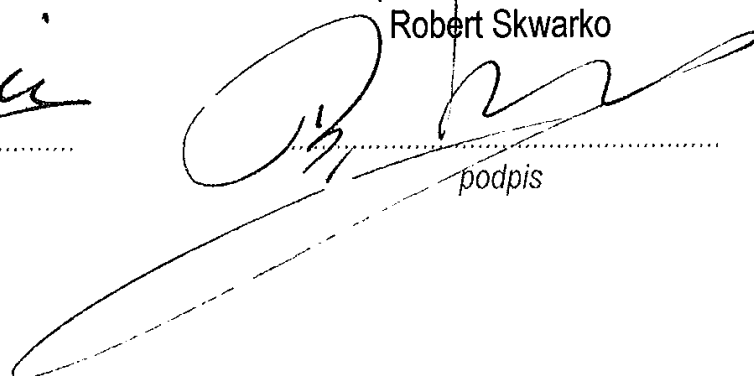
Białystok, dnia 24 maja 2016 r.

Kontroler
Marek Zapolski
doradca ekonomiczny

.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

.....
podpis

